

Lenka Vaňková

České překladové koreláty anglických tázacích dovětků se stejnou polaritou

Czech translation equivalents of English question tags of the same polarity

Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, srpen 2009, 71 s. + příloha

Posudek vedoucí práce

Předložená bakalářská práce Lenky Vaňkové si klade za cíl popsat překladové protějšky tázacích dovětků se stejnou polaritou, tj. konstrukce, která nemá v češtině přesnou strukturní obdobu, s předpokladem, že české překlady mohou explicitně postihovat komunikativní funkci anglických dovětků.

V důkladně zpracované teoretické části (kapitoly 1-7) podává autorka zevrubný přehled obou typů tázacích dovětků a zpracovává popis podaný v hlavních gramatikách posledního desetiletí (Biber, Carter, Huddleston a Pullum), které reflektují i materiál mluveného jazyka - teoretickou část práce je v jejím přehledu možno považovat za vyčerpávající.

Za zmínku stojí metodologie sběru dat, která sama o sobě představuje velký objem vykonané práce: vzhledem k nedostatečné frekvenci dovětků se stejnou polaritou v paralelním korpusu se autorka rozhodla pro náročný sběr dat kombinací využití Britského národního korpusu, z něhož vy excerpovala tázací dovětky z titulů, u nichž existuje český překlad, který potom vy excerpovala manuálně (102 dvojic).

Výsledky uvedené v oddíle 9.1 potvrzují tendenci uváděnou v gramatikách, totiž že se stejnou polaritou se vyskytují u kladných vět (99% příkladů), ve 42% jsou dovětky připojeny k větám oznamovacím, 34 % k větám eliptickým či fragmentárním, a 23% u vět rozkazovacích. Věty tázací jsou zastoupeny minimálně a zvolací vůbec. Vedle tohoto přehledu je k dispozici přehled frekvence jednotlivých sloves a zájmen, v tabulce 12 (str. 34) potom také vzájemné kombinace (v tab. 12 by ještě prospěl spodní řádek se součty zájmen). Z tabulky je patrné, že existují více méně fixní kombinace pomocných sloves a zájmen (nejčastější *will you?* 20%), *shall + 1. os sg., is it?* (16%). Může autorka vysvětlit komentář ze str. 34.: „The most frequent combination ... is *have you?*, which comprise more than one half of the examples“? – dle tabulky je to pouze 10%.

Hlavní část analýzy je účelně rozdělena dle komunikativních větných typů na základě předpokladu, že dovětek má jinou formu/funkci u vět tázacích než u vět imperativních a že se u intenčních větných typů kombinuje s jiným slovesem/zájmenem; věty eliptické jsou

traktovány zvlášť. V těchto částech by u tabulek 13, 15 a 18 bylo také zajímavé doplnit nejčastější kombinaci (jako v tab. 12), které autorka nicméně postihuje k komentářích, tj. rozdíly v dovětkách v první/druhé osobě - forma (sloveso a osoba) dovětku je indikátorem funkce, tj. např. *will you?* s oznamovací větou představuje obdobu věty imperativní s dovětkem (koreluje s modálním slovesem v hlavní větě, apod.), totéž u *shall I?*, atd. Dovětky u vět imperativních nepředstavují vždy zmírnění direktivní funkce, v závislosti na kontextu ji naopak někdy posilují. Eliptické konstrukce a konstrukce s proformou jsou pak náležitě porovnány s větami oznamovacími. České překladové protějšky jsou podrobně popsány jak slovně, tak v tabulkách, kde však v některých případech nejsou postihnuty všechny složky přispívající k celkovému vyznění (např. *snad* slovně popsáné u příkladu 64 (str. 41) se neobjeví v tab.14).

Poznámky k jednotlivostem:

str. 28 – zmiňuje se v Biberovi (1999) frekvence dovětků se stejnou polaritou ve srovnání s dovětky s opačnou polaritou?

Jak byly vyexcerpovány příklady „have yeh?“ (např. str. 37); obdobně: na str. 30 se uvádí, že z Paraconcu bylo excerpováno formou „zájmeno+?“ – příklad (OM 5) otazník neobsahuje.

str. 33 „Incomplete clauses ...make up *nearly* one third of the examples.“ – 34%

str. 41 – v jakém smyslu je *snad* intezifikátorem?

Jako celek je práce zpracována pečlivě (i po technické stránce), účelně a přehledně, autorka navíc prokazuje schopnost interpretovat jevy v kontextu a vyrovnat se s popisem komunikativních funkcí. Odborné vyjadřování je na dobré úrovni, jazykových chyb není mnoho (str. 13 *and commonly occurs in BrE conversation*; 30 *tags are not very frequent phenomenon*; 36 *neuvozená věta there are several other functions...*; str. 38 *for the expressing the function fo the tag...*)

Závěr: Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená studie Lenky Vaňkové naplňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně*.

V Praze, 4. září 2009

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.

